

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

T. 11.12.2001 E. 2001/8406 K. 2001/12825

- **DEPREM NEDENİYLE ÇÖKEN BİNA (Tazminat Davası - Zamanaşımı Başlangıcı/Binanın Tamamlanıp Teslim Edildiği Tarih ve Zararın Meydana Geldiği Tarih)**
- **TAZMİNAT DAVASI (Deprem Nedeniyle Çöken Bina - Zamanaşımı Başlangıcı/Binanın Tamamlanıp Teslim Edildiği Tarih ve Zararın Meydana Geldiği Tarih)**
- **ZAMANAŞIMI (Borcun Doğumu İle İlgili Olmayıp İstenmesini Önleyen Bir Savunma Olgusu Olması)**
- **ZAMANAŞIMI SÜRELERİNİN İŞLEMESİNE BAŞLAMASI (Öncelikle O Hakkın İstenebilir Bir Konuma Duruma Gelmesi Gerektiği)**
- **SÜRELERİNİN İŞLEMESİNE BAŞLAMASI (Zamanaşımı - Öncelikle O Hakkın İstenebilir Bir Konuma Duruma Gelmesi Gerektiği)**
- **ZARARLA HUKUKA AYKIRI EYLEM ARASINDAKİ İLLİYET BAĞI (Dava Konusu Zararlandırıcı Sonuç Depremi Meydana Gelmesi İle Gerçekleşmiş Zarar Davalıların Yönetmeliklere Aykırı Davranmasının Etkisi Ancak Deprem Nedeniyle Oluşmuştur)**
- **İLLİYET BAĞI (Zararla Hukuka Aykırı Eylem Arasında - Dava Konusu Zararlandırıcı Sonuç Depremi Meydana Gelmesi İle Gerçekleşmiş Zarar Davalıların Yönetmeliklere Aykırı Davranmasının Etkisi Ancak Deprem Nedeniyle Oluşmuştur)**
- **TAZMİNAT İSTEMİ (Zamanaşımının Harekete Geçmemek Durumunda Bulunan Kimsenin Aleyhine İşlemeyeceği)**

818/m.[60](#), [125](#), [126](#), [363](#)

ÖZET : Hukuka aykırı eylem oluşmuş ama zarar gerçekleşmemişse, zamanaşımı süresinin başlaması söz konusu olamaz. Deprem nedeniyle yıkılan binanın yapımı, yönetmeliğe aykırı olmasına karşın o tarihte zarar doğmadığından, davacının anılan tarihte bir talep hakkı da olmayacaktır. Bu yüzden tazminat isteminin doğmadığı bir tarihte, zamanaşımının başlatılması, hakkın istenmesini olanaksız kılar.

Binanın yapımı tarihinde hukuka aykırı eylem gerçekleşmiş ama zarar deprem sonucu doğmuştur. BK.'nın 60'ıncı maddesinde öngörülen bir yıllık süre içinde dava açılabilir.

DAVA : Davacı Hasan Süheyl Yatağan vekili Avukat Semih Akıncı tarafından, davalı Aydın İnşaat Malzemeleri A.Ş. ve diğerleri aleyhine 11.8.2000 gününde verilen dilekçe ile deprem nedeniyle ayıplı yapılan binanın yıkılması ve binada bulunan murisin ölümü sebebiyle maddi ve manevi tazminat istenmesi üzerine yapılan yargılama sonunda; Mahkemece zamanaşımı nedeniyle davanın reddine dair verilen 15.5.2001 günlü kararın Yargıtay'da duruşmalı olarak incelenmesi davacı vekili tarafından süresi içinde istenilmekle, daha önceden belirlenen

4.12.2001 duruşma günü için yapılan tebligat üzerine temyiz eden davacı adına Avukat Melek Günebak ve Avukat Semih Akıncı ile karşı taraftan davalılardan Aydın İnşaat Malz. AŞ ve Mehmet Aydın adına Avukat Haluk Burcuoğlu ve Avukat Nural Artınar Gören geldiler. Diğer davalı Y. M. Cafer Bozkurt adına kimse gelmedi. Açık duruşmaya başlandı. Süresinde olduğu anlaşılan temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve hazır bulunanların sözlü açıklamaları dinlendikten sonra taraflara duruşmanın bittiği bildirildi. Dosyanın görüşülmesine geçildi. Tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü.

KARAR : Davacı, 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle binanın çökmesi sonucu annesinin öldüğünü, bu binanın davalılar tarafından yapıldığını, zararın oluşumuna davalıların hukuka aykırı eylemlerinin neden olduğunu belirterek maddi ve manevi tazminat isteminde bulunmuştur.

Davalılar, süresi içinde zamanaşımı savunmasında bulunmakla birlikte, sorumluluklarının bulunmadığını da ileri sürmüşlerdir.

Mahkemece, deprem nedeniyle binanın yıkılması sonucu zararın meydana geldiği, ne var ki binanın yapılmasından bu yana on yıldan daha fazla bir sürenin geçtiği, böylece BK.nun 125,126 ve 363. maddeleri gözönünde tutulduğunda, on yıllık zamanaşımı süresinin geçtiği belirtilerek istemin zamanaşımına uğradığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

Kanıtlara göre, yıkılan bina ile ilgili olarak dosyada 1972 tarihli bir yapı projesi bulunmakta, ancak hangi tarihte tamamlanıp teslim edildiği konusunda kesin kanıtlar bulunmamaktadır. Buna karşın binanın yıkıldığı tarihten on yıldan daha fazla süreden önce tamamlandığı konusunda yanlar arasında uyuşmazlık da yoktur. Uyuşmazlık, zamanaşımının başlangıç tarihi ile ilgilidir. Diğer bir anlatımla zamanaşımı, binanın tamamlanıp teslim edildiği tarihten mi, yoksa zararın meydana geldiği tarihten itibaren mi başlayacağı konusundadır.

Zamanaşımı, bir maddi hukuk kurumu değildir. Diğer bir anlatımla zamanaşımı, bir borcu doğuran, değiştiren ortadan kaldıran bir olgu olmayıp, salt doğmuş ve var olan bir hakkın istenmesini ortadan kaldıran bir savunma aracıdır. Bu bakımdan zamanaşımı alacağın varlığını değil, istenebilirliğini ortadan kaldırır. Bunun sonucu olarak da, yargılamayı yapan yargıç tarafından yürüttüğü görevinin bir gereği olarak kendiliğinden gözönünde tutulamaz. Borçlunun böyle bir olgunun varolduğunu, yasada öngörülen süre ve usul içinde ileri sürmesi zorunludur. Demek oluyor ki zamanaşımı, borcun doğumu ile ilgili olmayıp istenmesini, önleyen bir savunma olgusudur. Şu durumda zamanaşımı, savunması ileri sürülmedikçe, istemin konusu olan hakkın var olduğu ve kabulüne karar verilmesinde hukuksal ve yasal bir engel bulunmamaktadır.

İşte bundan dolayı, yasalarda öngörülen zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlayabilmesi için öncelikle o hakkın istenebilir bir konuma, duruma gelmesi gerekmektedir. Yasalarda bu istenebilir konumuna, yerine getirilmesinin gerektiği gün, yani ödeme günü denmektedir. Bir hak, var olsa bile, o hakkın istenmesi için gerekli koşullar gerçekleşmemişse istenemez.

Davaya konu edilen olayda, 1972 yılında yapılıp tamamlanan ve 17.8.1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle yıkılan binanın, Yapı İşleri Genel Teknik Şartnamesine ve ayrıca. Afet Bölgelerinde Yapılacak Olan Yapılar Hakkındaki Yönetmeliğe uygun yapılmadığı tartışmasızdır. Demek oluyor ki davacı, 1972 yılında yapılan ancak deprem sonucu yıkılan bina nedeniyle uğradığı zararını istemektedir.

Sorumluluk Hukukunun genel kuralı gereğince, bir kimsenin haksız eylem nedeniyle sorumlu olabilmesi için, öncelikle hukuka aykırı bir eylemin bulunması, bir zararın meydana gelmesi, zararın meydana gelmesinde kusurun bulunması ve haksız eylemle zarar arasında da uygun illiyet bağının olması zorunludur.

Somut olayda davalıların, Yapı Yönetmeliklerinde öngörülen koşullara uymamakla, hukuka aykırı davrandıkları açıktır. Zararın var olduğu da tartışmasızdır. Tartışma, davalıların zararın meydana gelmesinde kusurları olup olmadığı ve zararla hukuka aykırı eylem arasında uygun illiyet bağının bulunup-bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Davacı iddiasında, davalıların yönetmeliklere uygun yapı yapmadıklarını, meydana gelen depremin etkisiyle binanın yıkıldığını, yapı hukuksal düzenlemelerde öngörülen kurallara uygun yapılsaydı yıkımın, bunun sonucu olarak da zararın doğmayacağını, bu yüzden davalıların kusurlu olduklarını ileri sürmüştür. Öncelikle, davalıların zararın meydana gelmesinde kusurları olup-olmadığı irdelenmelidir. Gerçekten yapının öngörülen koşullarda yapılmadığı açıktır. Demek oluyor ki, davalıların hukuka aykırı davrandıkları, böylece kusurları bulunduğu da sabittir.

Zararla, hukuka aykırı eylem arasında, uygun illiyet bağının bulunup-bulunmadığı koşuluna gelince, dava konusu zararlandırıcı sonuç, depremin meydana gelmesi ile gerçekleşmiştir. Başka bir anlatımla zarar, davalıların yönetmeliklere aykırı davranmasının etkisi, ancak deprem nedeniyle oluşmuştur. Şu durumda burada tartışılması gereken konu, zararlandırıcı olan sonuca, yönetmeliklere uygun davranmamanın etkisi olup-olmadığı üzerinde durmak gerekir. Dosyaya sunulan bilirkişi raporunda, yapının yönetmeliklere uygun olmadığı, belirtilmiş ise de, depremin etkisi tartışılmamıştır. Çünkü mahkeme, istemi zamanaşımı nedeniyle reddetmiştir. Bu bağlamda deprem olmasaydı, zararda meydana gelmezdi biçimindeki olgu gözönünde tutulduğunda, sanki zararın salt depremin varlığının bir sonucu olduğu düşünülebilir. Ancak görünürdeki sonuç böyle ise de, gerçek durum, davalıların binayı depreme dayanıklı durumda yapmamalarıdır. Eğer bina, yazılı bulunan yapı yönetmeliklerine ve teknik koşullara uygun yapılsaydı, buna karşın deprem nedeniyle yıkılsaydı, bu durumda, zararla hukuka aykırı eylem arasındaki illiyet bağı kesilmiş olacağından davalıların sorumluluklarına gidilmeyecekti. Hiç deprem olmasaydı, davalıların yıllarca önce işledikleri hukuka aykırı eyleminden dolayı, zararda olmadığı için eldeki davaya konu edilen biçimde bir ödense davası açılmayacaktı. Diğer bir anlatımla, davalıların hukuka aykırı eyleminin, ileride bir zarar doğuracağı varsayımı ile bu nitelik ve kapsamda sorumluluklarına gidilmeyecekti.

İstemin zamanaşımına uğrayıp uğramadığı sorununa gelince, BK.nun İkinci Fasıl'm başlığı "Haksız muamelelerden doğan borçlar" başlığını taşımakta olup, 41-60. maddeleri kapsamakta ve haksız eylemlerden doğan düzenlemeleri içermektedir.

Bu faslın içinde yer alan 60. madde ise, "Müruruzaman" başlığını taşımaktadır. Anılan bu madde de, haksız bir eylem sonucu meydana gelen zarar nedeniyle zarar görenin, zararı ve zarar vereni öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her durumda, zararın meydana gelmesini sağlayan eylemden itibaren de on yıl içinde istemde bulunmasını öngörmüştür. Devamında ise, haksız eylemin suç teşkil etmesi durumunda, bu sürelerin ceza yasasında öngörülen sürelerle bağlı olacağı hüküm altına alınmıştır. Yine aynı maddenin, "...zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren..." biçimindeki düzenlemede hukuka aykırı eylemin yanında zararında gerçekleşmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Diğer bir anlatımla, hukuka aykırı eylemin varlığına karşın, zarar gerçekleşmemişse, zamanaşımı süresinin başlaması söz konusu

olmayacaktır. Somut olayda, hukuka aykırı eylem daha önce, zarar ise depremin oluşumu ile gerçekleşmiştir.

Maddenin bu düzenleniş biçimi, somut olaya uygulandığında, şöyle bir sonuca varmak gerekir. Bir kimsenin, ödence isteminde bulunabilmesi için öncelikle bir zararın olması ilk koşuldur. Çünkü davanın hukuki nedeni ödence olunca, öncelikle bunun var ve miktarının da belli veya belirlenebilir olması gerekir. Öte yandan ve en önemli koşul, bu zararın tazminat olarak istenebilir bir duruma da gelmesidir. Davaya konu edilen olayda olduğu gibi, davalının hukuka aykırı eylemi, yapının yapıldığı tarihte gerçekleşmiştir. Ancak o tarihte davacının eldeki davaya konu ettiği tür ve kapsamda bir zararı doğmamıştır. Böyle bir zarar olmayınca, davacının eldeki gibi böyle bir dava açma olanağı da bulunamayacağı doğaldır. Zamanaşımı, harekete geçememek durumunda bulunan kimsenin aleyhine işlemez.

Yapıyı yapan davalılar ile, yapıyı yaptıran iş sahibi arasında düzenlenen yapım sözleşmesinde, yıkılan binanın var olan durumuna göre yapılması öngörülmüşse, yapı sahibinin de sözleşmeye göre bir istemi olmayacaktır. İş sahibinden binayı o haliyle devir alanında bir istemi bulunmayacaktır. Çünkü böyle bir sorumluluk, sözleşmeden kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki, binadaki gizli ayıplar için öngörülen sürelerin, dava konusu olayda uygulama olanağı olamaz. Biri haksız eylem, diğeri sözleşmeden kaynaklanan sorumlulukla ilgilidir. Bundan dolayı da, yanları ve hukuki sorumluluğunun nedenleri ayrı olan iki düzenlemeyi, aynı hukuki sonuca bağlamak düşünülemez.

Hukuki düzenleme ve eldeki bu olgulara göre, binanın yapımı, yönetmeliğe aykırı olmasına karşın, o tarihte zarar doğmadığından davacının anılan tarihte bir talep hakkı da olamayacaktır. Bir hakkın, bu bağlamda ödence isteminin doğmadığı bir tarihte, zamanaşımının başlatılması hakkın istenmesini ve elde edilmesini güçleştirir, hatta olanaksız kılar. Binanın yapım tarihinde, davalının hukuka aykırı olan eylemi gerçekleşmiştir. Ancak ortada henüz bir zarar bulunmamaktadır. Somut olayda olduğu gibi, her hukuka aykırı eylem, zararın oluşmasına neden olmayabilir. Binanın yapımı sırasındaki hukuka aykırılık eylemi nedeniyle, depremin oluşum sonucu zarar doğmuştur.

Davaya konu edilen olaydaki deprem, yani zarar doğurucu sonuç 17.8.1999 günü meydana gelmiş olup, eldeki işbu dava ise 11.8.2000 günü yani bir yıllık süre içinde açılmıştır. Bu süre, BK.nun 60. maddesinde öngörülen bir yıllık süreye uygun düşmektedir. Davanın açıldığı tarih itibarıyla daha uzun süreli bu bağlamda ceza zamanaşımının uygulanıp-uygulanmaması konusunun tartışılmasını eldeki bu dava için gerekli görmüyoruz.

Tüm bu olgular gözönünde tutulduğunda, istemin zamanaşımına uğradığı gerekçesi ile davanın reddedilmiş olması usule, yasaya ve dosyadaki somut olgulara uygun düşmemektedir. O halde mahkemece yapılacak iş, somut olayın özelliği oluş biçimi de gözetilerek belirlenecek ödenceye hükmetmektir. Bu yönün gözetilmemiş olması bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle BOZULMASINA ve davacı yararına takdir olunan 250.000.000 lira duruşma avukatlık ücretinin davalılara yükletilmesine 11.12.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. CEZA DAİRESİ

T. 19.11.2001 E. 2001/2636 K. 2001/2900

- **TEDBİRSİZLİK VE DİKKATSİZLİK SONUCU ÖLÜME SEBEBİYET VERME (Deprem Nedeniyle Bina Yıkılmasında Suç Tarihinin Binanın Yıkıldığı Tarih Olduğu)**
- **UMUMİ TEHLİKE GEREKTİREN TAHRİBAT (Tedbirsizlik ve Dikkatsizlik Sonucu Ölüme Sebebiyet Verme - Deprem Nedeniyle Bina Yıkılmasında Suç Tarihinin Binanın Yıkıldığı Tarih Olduğu)**
- **DEPREM NEDENİYLE BİNA YIKILMASI (Tedbirsizlik ve Dikkatsizlik Sonucu Ölüme Sebebiyet Verme - Suç Tarihinin Binanın Yıkıldığı Tarih Olduğu)**
- **SUÇ TARİHİ (Deprem Nedeniyle Bina Yıkılmasında Binanın Yıkıldığı Tarih Olduğu - Tedbirsizlik ve Dikkatsizlik Sonucu Ölüme Sebebiyet Verme)**

765/m.[383](#)

ÖZET : Deprem nedeniyle bina yıkılmasında suç tarihi binanın yıkıldığı tarihtir.

DAVA : Tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu umumi bir tehlike gerektiren tahribata ve iki kişinin ölümüne sebebiyet vermekten sanık D.T.'nin yapılan yargılaması sonunda; Mahkumiyetine dair DÜZCE Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 10.5.2001 gün ve 2000/247 esas, 2001/106 karar sayılı hükmün Yargıtayca incelenmesi sanık vekili tarafından istenilmiş olduğundan dava evrakı C. Başsavcılığından tebliğname ile daireye gönderilmekle incelenerek gereği düşünüldü:

KARAR : Suç tarihi binanın yıkılma tarihi olup, ağır para cezasının 4421 sayılı yasa uyarınca artırılması gerektiği gözetilmeksizin eksik tayini, aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.

SONUÇ : Yapılan duruşmaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin tahkikat neticelerine uygun olarak tecelli eden kanaat ve takdirine, tetkik olunan dosya münderecatına göre sanık vekilinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle, eleştiri dışında usul ve yasaya uygun bulunan hükmün istem gibi ONANMASINA 19.11.2001 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY :

TCK'nun 383.maddesinin cezalandırdığı konu taksirli fiilden doğan sonucun meydana getirdiği genel tehlike halidir. Tehlikenin meydana gelmiş olması zorunlu koşuldur. Maddede gösterilen tahribat ve musibetlerden birine taksirle sebebiyet verilmesiyle maddi unsur oluşur. Binaların yıkılması hususu mehzada olmasına karşın yasamızın bu maddesine alınmamıştır. Burada madde dikkatle okunduğunda musibetin yani dosyamızda depremin meydana gelişinde de sanığın rolünün olması gerekir. Diğer bir deyişle sanık genel tehlikeye sebebiyet vermelidir.

Aynı yasanın 455.maddesinde ise emir, nizam ve talimatlara uymama sonunda kişilerin ölümüne neden olmak cezalandırılmıştır. Olayımızda sanığın eylemi dışında depremin de

etkisiyle sonuç meydana gelmiştir. Genel tehlikeye öncelikle deprem nedendir. Bu ise sanığın iradesi dışında olmuştur.

TCK.nun 455.maddesi yerine 383.maddesinin uygulanması durumunda gündeme gelecek olan aynı yasanın 413.maddesinin düşünülmesi anlamsızlık kazanacağı gibi karşımıza zamanaşımı, beton yorgunluğu, deprem şiddeti ve fay kayması gibi hususlar uygulama zorluğu çıkaracaktır.

Açıklanan nedenlerle TCK.nun 455 yerine 383.maddesi ile ceza belirleyen mahkeme kararının usul ve yasaya uygun olmadığı kanısıyla sayın çoğunluğun 383.maddeden kurulan hükmün onanması yolundaki görüşüne karşıyım.

Başkan

www.TazminatHukuku.com

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

T. 4.6.2003 E. 2003/4-400 K. 2003/393

- **HAKSIZ FİİL NEDENİYLE TAZMİNAT DAVASI (Deprem Nedeniyle Oluşan Zarar - Zararın Ortaya Çıktığı Deprem Tarihinin Zamanaşımı Sürelerine Başlangıç Olarak Alınması Gerektiği)**
- **DEPREM NEDENİYLE OLUŞAN ZARAR (Zararın Ortaya Çıktığı Deprem Tarihinin Zamanaşımı Sürelerine Başlangıç Olarak Alınması Gerektiği - Haksız Fiil Nedeniyle Tazminat Davası)**
- **ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN BAŞLANGICI (Deprem Nedeniyle Oluşan Zarar/Haksız Fiil Nedeniyle Tazminat Davası - Zararın Ortaya Çıktığı Deprem Tarihinin Başlangıç Olarak Alınması Gerektiği/1975'de Tamamlanıp Teslim Edilen Bina)**
- **TAZMİNAT DAVASI (Deprem Nedeniyle Oluşan Zarar/Zararın Ortaya Çıktığı Deprem Tarihinin Zamanaşımı Sürelerine Başlangıç Olarak Alınması Gerektiği - Haksız Fiil)**
- **ZARARIN TAZMİNİNDE ZAMANAŞIMI (Haksız Fiil - Deprem Nedeniyle Oluşan Zarar/Zararın Ortaya Çıktığı Deprem Tarihinin Başlangıç Olarak Alınması Gerektiği**

818/m.[60](#)

ÖZET : Dava, davalı tarafından inşa edilen ve davacının bir bağımsız bölümde kat irtifakına sahip olduğu binanın depremde dolayı oturulamayacak ve yıkılması gerekecek derecede hasar görmesi nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemine ilişkindir. Davalının yüklenici sıfatıyla inşa ettiği ve 04.01.1983 tarihinde tamamlandığı anlaşılan binadaki 12 nolu mesken, davacı tarafından 19.04.1990 tarihinde dava dışı üçüncü kişiden satın alınmış; 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen depremde bina oturulamayacak ve yıkılması gerekecek derecede hasar görmüştür. Davalının işlediği ileri sürülen haksız fiil, yapım hataları taşıyan bir bina inşa etmek ve deprem bölgesinde yapılacak yapılara ilişkin proje ve uygulama kurallarına uymamaktır. Haksız fiilden kaynaklanan tazminat borcuna ilişkin bir ve on yıllık zamanaşımı sürelerini öngören BK'nun 60. maddesinde, bir yıllık zamanaşımı süresinin, zarar görenin, zararın varlığını ve zarar vereni öğrendiği tarihten itibaren başlayacağı açıkça belirtilmiştir. Hukuka aykırı fiil işlenmesine rağmen, onun doğuracağı zarar henüz ortaya çıkmamış; zararın ortaya çıkması için, fiil tarihinden sonra birtakım etkenlerin gerçekleşmesi veya belli bir zamanın geçmesi gerekiyor ise, doğal olarak zamanaşımı süresinin işlemeye başlaması da mümkün olmayacaktır. Binanın yapım tarihinde, davalının hukuka aykırı eylemi gerçekleşmiştir. Ancak ortada henüz bir zarar bulunmamaktadır. Yukarıda değinildiği gibi, her hukuka aykırı eylem, zararın oluşmasına neden olmayabilir. Binanın yapımı sırasında oluşan hukuka aykırılık eylemi, depremin oluşumu sonucunda zararı doğurmuştur. Tazminat alacağına ilişkin zamanaşımı süresi de, diğer alacaklar gibi, onun alacaklısınca talep ve dava edilebilir hale geldiği anda başlayacaktır. Somut olayda, davacıya ait mesken her ne kadar Yapı Kullanma İzin Kağıdına göre 06.11.1975 tarihinde tamamlanıp teslim edilmiş ve o tarih itibarıyla hukuken binanın davalılar ile ilişkisi kesilmiş ise de, davalıların haksız fiili, onun sonucunda olduğu ileri sürülen zararın meydana geldiği 17.08.1999 tarihinde gerçekleşmiş sayılmalıdır. Dolayısıyla, BK'nun 60. maddesindeki bir ve 10 yıllık zamanaşımı sürelerinin başlangıcına bu tarih esas alınmalıdır. Dava zararın varlığının ve zarar verenin kim olduğunun

davacı tarafından öğrenildiği deprem tarihinin üzerinden bir yıllık süre geçmeden açıldığından zamanaşımı gerçekleşmemiştir. Yargıtay'ın bu konudaki uygulaması da, deprem nedeniyle oluşan zararların tazminine ilişkin davalarda, zararın öğrenildiği tarihin, dolayısıyla, o zararın ortaya çıktığı deprem tarihinin zamanaşımı sürelerine başlangıç olarak alınması gerektiği yönündedir.

DAVA : Taraflar arasındaki tazminat davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Kocaeli Asliye 2. Hukuk Mahkemesince davanın reddine dair verilen 27.12.2001 gün ve 1999/609 - 2001/1306 sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 18.12.2002 gün ve 2002/13842 - 14290 sayılı ilamı ile; (...1- Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla yasaya uygun gerektirici nedenlere, özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik görülmemesine göre davalı P... İnşaat Ticaret Anonim Şirketine yönelik temyiz itirazları reddedilmelidir.

2- Davacının davalı Sami P...'e yönelik temyiz itirazlarına gelince; dava, haksız eylem nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiş; hüküm, davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Uyuşmazlık, zamanaşımının başlangıç tarihi ile ilgilidir. Diğer bir anlatımla zamanaşımının, binanın tamamlanıp teslim edildiği tarihten mi, yoksa zararın meydana geldiği tarihten itibaren mi başlayacağı konusundadır. Bir kimsenin ödence isteminde bulunabilmesi için öncelikle bir zararın olması ilk koşuldur. Çünkü davanın hukuki nedeni ödence olunca öncelikle bunun var ve miktarının da belli veya belirlenebilir olması gerekir. Öte yandan ve en önemli koşul, bu zararın tazminat olarak istenebilir bir duruma da gelmesidir. Davaya konu edilen olayda olduğu gibi, davalının hukuka aykırı eylemi, yapının yapıldığı tarihte gerçekleşmiştir. Ancak o tarihte davacının eldeki davaya konu ettiği tür ve kapsamda bir zararı doğmamıştır. Böyle bir zarar olmayınca, davacının eldeki gibi böyle bir dava açma olanağı da bulunamayacağı doğaldır. Zamanaşımı, harekete geçmemek durumunda bulunan kimsenin aleyhine işlemez. Davaya konu edilen olaydaki deprem, yani zarar doğurucu sonuç 17.8.1999 günü meydana gelmiş olup, eldeki iş bu dava ise 28.10.1999 günü yani bir yıllık süre içinde açılmıştır. Bu süre, BK'nun 60. maddesinde öngörülen bir yıllık süreye uygun düşmektedir. Mahkemece, yetersiz ve yanılgılı gerekçe ile davanın zamanaşımı nedeniyle reddi usul ve yasaya aykırıdır. Yapılacak iş, zararın kapsamının belirlenmesi ve hüküm altına alınmasıdır...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Temyiz Eden : Davacı vekili

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

KARAR : Dava, davalı tarafından inşa edilen ve davacının bir bağımsız bölümde kat irtifakına sahip olduğu binanın depremden dolayı oturulamayacak ve yıkılması gerekecek derecede hasar görmesi nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemine ilişkindir.

Davacı vekili, davacının 12 numaralı meskende kat irtifakı sahibi olduğu, Kocaeli Kadıköy Mahallesi 786 ada 95 parsel numaralı taşınmaz üzerindeki binanın, 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem sırasında hasara uğradığını; depremden sonra yapılan delil tespiti sonucunda, bu hasarın, binanın bodrumsuz yapılması, temel kazısının yeterince yapılmamış olması, kolon giriş sarılma bölgesinde etriye sıkışmasının yapılmaması, kolonlardaki düşey

donatının çap olarak yetersiz bulunması sebeplerinden kaynaklandığının, böylece binayı inşa eden davalıların yapım hataları bulunduğunun belirlendiğini ileri sürerek, fazlaya ilişkin hak saklı kalmak kaydıyla 15 milyar TL maddi tazminatın 17.08.1999 tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte binayı inşa eden davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalılar vekili, süresi içerisindeki 15.11.1999 günlü cevap dilekçesinde özetle, davaya konu binanın 04.01.1983 tarihinde yapıldığını, 17 yıl süreyle iskan edildiğini; BK'nun 126. maddesi gereğince bu tür davaların 5 yıllık zamanaşımına süresine tabi bulunduğunu, BK'nun 125. maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresinin dahi dolduğunu, davanın zamanaşımı yönünden reddi gerektiğini; davalılardan Sami P...'in davaya konu binanın yüklenicilerinden biri olduğunu, ancak davalı şirketin binanın tesliminden çok sonra, 15.05.1985 tarihinde kurulduğunu, o nedenle davalı şirkete husumet düşmeyeceğini; esasen binanın fen ve sanat kurallarına uygun şekilde yapıldığını, ayıplı imalat iddiasının doğru olmadığını, davada dayanılan delil tespiti raporunun da kendi içinde çelişkili bulunduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Yerel mahkemece verilen; davaya konu binanın 04.01.1983 tarihinde bitirilmiş olması karşısında zamanaşımı süresinin dolduğu, binanın bitirilmesinden sonra 1985 yılında kurulan davalı şirkete ise husumet düşmeyeceği gerekçesiyle, davalı Sami P... hakkındaki davanın zamanaşımı, davalı şirket hakkındaki davanın husumet yönünden reddine dair karar, Özel Dairece yukarıdaki gerekçeyle bozulmuştur.

Davalı Sami P...'in yüklenici sıfatıyla inşa ettiği ve dosyadaki Yapı Kullanma İzin Kağıdından 04.01.1983 tarihinde tamamlandığı anlaşılan binadaki 12 nolu meskenin, davacı tarafından 19.04.1990 tarihinde dava dışı üçüncü kişiden satın alındığı; 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen depremde binanın oturulamayacak ve yıkılması gerekecek derecede hasar gördüğü çekişmesizdir.

Yerel mahkemenin önceki kararı ile, bozma ve direnme kararlarının gerekçeleri itibariyle, Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, somut olayda zamanaşımı süresinin binanın tamamlandığı tarihten mi, yoksa, depremin meydana geldiği tarihten itibaren mi başlayacağı; dolayısıyla, görülmekte olan davanın zamanaşımı süresi içerisinde açılmış olup, olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Yukarıda açıklanan ve üzerinde çekişme bulunmayan maddi olguya göre, davacı ile davalı Sami P... arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi mevcut değildir. Esasen, dava da, sözleşme ilişkisine değil, haksız fiil iddiasına dayalı olarak açılmış; gerek yerel mahkeme ve gerekse Özel Daire, tazminat isteminin haksız fiil hukuksal nedenine dayalı bulunduğunu benimsemişlerdir.

Böylece, davanın, haksız fiilden kaynaklandığı ileri sürülen zararın tazmini istemine ilişkin bulunduğu çekişmesizdir.

Davalının işlediği ileri sürülen haksız fiil, yapım hataları taşıyan bir bina inşa etmek ve deprem bölgesinde yapılacak yapılara ilişkin proje ve uygulama kurallarına uymamaktır.

Maddi olgu, davanın hukuksal temeli ve istemin niteliği bu şekilde belirlendikten sonra, şimdi sıra, böyle bir davanın tabi bulunacağı zamanaşımı süresi ile bunun başlangıç tarihinin

belirlenmesinde esas alınması gereken hukuksal düzenlemeler ile ilkelerin ortaya konulmasına gelmiştir.

Uyuşmazlığın üzerinde toplandığı yön itibariyle, öncelikle, haksız fiil ve zamanaşımı kavramları hakkında genel bir açıklama yapılmasında yarar görülmüştür:

Haksız fiil, hukuka aykırı bir eylemle başkasına zarar verilmesidir. Haksız fiilden söz edilebilmesi için, şu dört unsurun birlikte bulunması zorunludur: Öncelikle ortada hukuka aykırı bir fiil bulunmalıdır. İkinci unsur, fiili işleyen kusurdur. Üçüncü olarak, kusurlu şekilde işlenen ve hukuka aykırı olan bu fiil nedeniyle bir zarar doğmalıdır. Nihayet, doğan zarar ile, hukuka aykırı fiil arasında nedensellik bağı bulunmalıdır. Bu unsurların tümünün bir arada bulunmadığı, bir veya birkaç unsurun eksik olduğu durumlarda, haksız fiilin varlığından söz edilemez.

Zamanaşımı ise, en basit anlatımla, yasanın öngördüğü belli bir sürenin geçmesiyle, bir hakkın kazanılmasına veya bir borçtan kurtulmasına olanak veren bir hukuki müessesedir. Borçtan kurtulma olanağı tanıyan yönüyle, zamanaşımı, maddi hukuka ilişkin bir müessese değildir; borçluya borçtan kurtulmasını sağlayacak savunma vasıtalarını sunarsa da, gerçekte bizatihi kendisi borcu ortadan kaldırmaz; sadece, alacağın istenebilmesi hakkını zaman itibariyle sınırlar. Borç varlığını sürdürdüğü halde, borçlu, zamanaşımı müessesesine dayanarak, artık o borcun kendisinden istenilemeyeceğini savunabilir; yargılama usulüne ilişkin kurallar kendisine böyle bir defide (zamanaşımı definde) bulunma olanağı tanır. Zamanaşımına uğrayan borç, eksik bir borçtur. Zamanaşımı müessesesinin bu yapısının (borcu değil, sadece onun alacaklıca talep edilmesi olanağını ortadan kaldırmasının ve sadece borçlu tarafından ileri sürülebilecek bir olgu olmasının) doğal sonucu olarak, borçlu tarafından yasal süre içerisinde böyle bir defide bulunulmadığı takdirde, hakim tarafından kendiliğinden gözetilemez.

Zamanaşımı süresinin başlangıcına gelince:

Kural olarak, zamanaşımı süresinin işlemeye başlaması için, alacaklının talepte bulunma hakkının varlığını veya bunun muacceliyet kazandığını öğrenmesi şart değildir. Örneğin, BK'nun 207. maddesine göre, menkul satımında satıcının ayıba karşı tekeffül borcundan kaynaklanan davalarda zamanaşımı süresi, ayıp sonradan ortaya çıksa bile, malın tesliminden itibaren başlar. BK'nun 215. maddesi de taşınmaz satımı yönünden benzer bir düzenleme getirmiştir. Dolayısıyla, bu gibi hallerde, zamanaşımı süresi, alacaklının talep hakkının varlığını öğrenmesinden önce de başlayabilir.

Buna karşılık Yasa; haksız fiil, haksız iktisap gibi durumlarda, anılan kurala önemli istisnalar getirmiş ve zamanaşımı süresinin başlamasını subjektif bir unsura; alacaklının belirli olguları öğrenmiş bulunması koşuluna bağlamıştır (Türk ve İsviçre Borçlar Hukukunda zamanaşımının başlangıcı yönünden geniş bir açıklama için, Bkz: Andreas Von Tuhr, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Çeviren: Cevat Edege, C: 1- 2, Olgaç Matbaası, Ankara 1983, sayfa 697).

Belirtildiği gibi, yasanın, zamanaşımı süresinin başlaması için alacaklının belli olguları öğrenmiş olması koşulunu aradığı hallerden biri, haksız fiilden kaynaklanan tazminat borcudur. Buna ilişkin bir ve on yıllık zamanaşımı sürelerini öngören BK'nun 60. maddesinde, bir yıllık zamanaşımı süresinin, zarar görenin, zarar varlığını ve zarar vereni öğrendiği tarihten itibaren başlayacağı açıkça belirtilmiştir. Dolayısıyla, haksız fiilden

kaynaklanan tazminat davalarında, alacaklı zararın varlığını ve zarar vereni bilmediği sürece, zamanaşımı süresi başlamayacaktır.

Somut olay yönünden önem taşıyan yön, alacaklının zararın varlığını öğrenmesi koşuludur.

Açıktır ki, zararın varlığını öğrenme koşulu, öncelikle zararın gerçekleşmiş olmasını gerektirir: Henüz gerçekleşmemiş bir zararın, herkes gibi, o zararın tazminini isteyebilecek olan alacaklı (zarar gören) tarafından da öğrenilmesi mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, hukuka aykırı fiil işlenmesine rağmen, onun doğuracağı zarar henüz ortaya çıkmamış; zararın ortaya çıkması için, fiil tarihinden sonra birtakım etkenlerin gerçekleşmesi veya belli bir zamanın geçmesi gerekiyor ise, doğal olarak zamanaşımı süresinin işlemeye başlaması da mümkün olmayacaktır.

Her ne kadar, BK'nun 60. maddesinde, "...Dava ... her halde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra istima olunamaz." Hükümü yer almakta ve böylece, ilk bakışta fiil tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra zamanaşımının mutlak surette gerçekleşeceği gibi bir anlam çıkmakta ise de, gerçekte böyle bir sonuca varılmasına olanak yoktur. Öncelikle, anılan hükümde yer alan "zararı müstelzim" ifadesindeki müstelzim sözcüğünün "gereken, gerekli, gerektiren" şeklindeki sözlük anlamından farklı olarak "neden olan" şeklinde; "zararı müstelzim" sözlerinin de "zararı doğuran, zarara neden olan" şeklinde anlaşılması gerektiğine işaret edilmelidir. Böylece, "zararı müstelzim" ifadesi, "zararı gerektiren" şeklinde değil, "zararı doğuran" şeklinde anlaşılmalıdır. Buna bağlı olarak BK'nun 60. maddesindeki "...Her halde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra..." söz dizini, "Her halde zararı doğuran haksız fiilin işlenmesinden itibaren on sene geçtikten sonra" şeklinde anlaşılmalıdır. Bu takdirde ise, söz konusu hükme özellikle "zararı doğuran" sözlerine gereken vurgu yapılarak anlam yüklendiğinde, Yasa'nın on yıllık sürenin başlayabilmesini de, ortada, bütün unsurlarıyla gerçekleşmiş, zarar doğuran bir fiilin bulunması koşuluna bağladığı sonucuna varılır.

Söylenenler biraz daha açılırsa: Hukuka aykırı ve ancak henüz herhangi bir zarar doğurmamış bir fiilin işlenmiş olması, tek başına yasal 10 yıllık zamanaşımı süresinin başlayabilmesi için yeterli değildir. Zira, yukarıda değinildiği üzere, bir fiilin haksız fiil olarak nitelendirilebilmesi için, diğer koşullar yanında, onun bir zarara neden olması da zorunludur. Kendisinden kaynaklanan bir zarar bulunmadıkça, bir fiilin hukuka aykırılığından söz edilebilirse de, henüz bir haksız fiil olarak kabulü mümkün değildir. Böyle durumlarda, zarar doğuncaya kadar, ortada sadece hukuka aykırı bir fiil bulunur; dolayısıyla, bu aşamada, haksız fiilin unsurlarından sadece hukuka aykırılık ve -koşulları varsa- kusur unsurları gerçekleşmiş olur. O fiilin, hukuka aykırı bir fiil olmaktan çıkıp, haksız fiil niteliğine dönüşebilmesi ise, ancak diğer iki unsurun; bir zararın doğması ve zarar ile fiil arasında nedensellik bağının bulunması unsurlarının birlikte gerçekleşmesiyle mümkündür. Kısaca, hukuka aykırı bir fiil, bütün bu koşulların birlikte gerçekleştiği andan itibaren haksız fiil niteliğine bürünür; o potansiyeli taşıdığı halde henüz nedensellik bağını da içeren bir zararı doğurmamış olan hukuka aykırı nitelikteki bir fiil, zararın doğacağı ana kadar haksız fiil olarak nitelendirilemez. Dolayısıyla, haksız fiil, zorunlu olarak, bir zarar doğurduğu anda bütün unsurlarıyla tamam olur ve ancak o tarihte işlenmiş sayılabilir.

Başka bir anlatımla binanın yapımı, yönetmeliğe aykırı olmasına karşın, o tarihte zarar doğmadığından davacının anılan tarihte bir talep hakkı da olamayacaktır. Bir hakkın, bu bağlamda ödence isteminin doğmadığı bir tarihte, zamanaşımının başlatılması hakkın

istenmesini ve elde edilmesini güçleştirir, hatta olanaksız kılar. Binanın yapım tarihinde, davalının hukuka aykırı eylemi gerçekleşmiştir. Ancak ortada henüz bir zarar bulunmamaktadır. Yukarıda değinildiği gibi, her hukuka aykırı eylem, zararın oluşmasına neden olmayabilir. Binanın yapımı sırasında oluşan hukuka aykırılık eylemi, depremin oluşumu sonucunda zararı doğurmuştur.

Özetlemek gerekirse: BK'nun 60. maddesi, gerek bir ve gerekse 10 yıllık sürelerin başlayabilmesini, bir zarara neden olmuş, dolayısıyla haksız fiil olarak varlık kazanmış bir fiilin varlığına bağlamaktadır. Dolayısıyla, neden olduğu zarar henüz gerçekleşmemiş bir fiilin salt işlenmiş olması, anılan sürelerin başlaması için yeterli değildir.

Öte yandan, zamanaşımı başlangıcına ilişkin genel hüküm niteliğindeki BK'nun 128. maddesine göre de, zamanaşımı alacağın muaccel olduğu tarihte başlar. Buradaki ""muacceliyet"" kavramının, alacaklı tarafından talep ve dava edilebilir hale gelmiş olma anlamını taşıdığına, dolayısıyla, öncelikle doğmuş bir alacağın varlığını (haksız fiil açısından bakıldığında, tazminat alacağına neden olan zararın gerçekleşmiş olmasını) gerektirdiğinde; yine ""alacak"" kavramının, haksız fiile dayalı tazminat alacağını da kapsayan bir genişlik taşıdığına kuşku ve duraksamaya yer yoktur. Kısaca, tazminat alacağına ilişkin zamanaşımı süresi de, diğer alacaklar gibi, onun alacaklısınca talep ve dava edilebilir hale geldiği anda başlayacaktır.

Bütün bu açıklamalar, BK'nun 60. maddesindeki 10 yıllık sürenin, her halükarda, zararın meydana geldiği; haksız fiilin bütün unsurlarıyla gerçekleşip hukuken bu niteliğe büründüğü tarihten itibaren işlemeye başlayacağını ortaya koymaktadır. Öğretideki farklı görüşler Hukuk Genel Kurulundaki görüşme sırasında dile getirilip değerlendirilmiş, ancak, açıklanan gerekçe karşısında çoğunluk tarafından benimsenmemiştir.

Somut olay bu hukuksal çerçevede değerlendirildiğinde: Davacıya ait mesken her ne kadar Yapı Kullanma İzin Kağıdına göre 06.11.1975 tarihinde tamamlanıp teslim edilmiş ve o tarih itibariyle hukuken binanın davalılar ile ilişkisi kesilmiş ise de, davalıların haksız fiili, onun sonucunda oluştuğu ileri sürülen zararın meydana geldiği (zararın oluşmasına neden olan olgu olarak depremin oluştuğu) 17.08.1999 tarihinde gerçekleşmiş sayılmalıdır. Dolayısıyla, BK'nun 60. maddesindeki bir ve 10 yıllık zamanaşımı sürelerinin başlangıcına bu tarih esas alınmalıdır.

Görülmekte olan dava, 28.10.1999 günü, yani, zararın varlığının ve zarar verenin kim olduğunun davacı tarafından öğrenildiği deprem tarihinin üzerinden bir yıllık süre geçmeden açılmıştır. Dolayısıyla, zamanaşımı gerçekleşmemiştir.

Yargıtay'ın bu konudaki uygulaması da, deprem nedeniyle oluşan zararların tazminine ilişkin davalarda, zararın öğrenildiği tarihin, dolayısıyla, evleviyetle o zararın ortaya çıktığı deprem tarihinin zamanaşımı sürelerine başlangıç olarak alınması gerektiği yönündedir (Örn. HGK'nun 04.06.2003 gün ve 2003/4-400-393 sayılı kararı).

Diğer yandan, Yargıtay Ceza Genel Kurulu da, 17 Ağustos 1999 tarihli depreme ilişkin bir ceza davasında, TCK'nun 383/2. maddesinde düzenlenen suçun, binanın tamamlandığı (Yapı kullanma izin belgesinin alındığı) tarihte değil, binanın deprem sonucunda yıkıldığı anda işlenmiş sayılması gerektiğine oybirliğiyle karar vermiştir. (YCGK'nun 04.03.2003 gün 2002/9-314 esas, 2003/15 karar sayılı kararı). Davaya atfedilen haksız fiilin, aynı zamanda

cezayı da gerektiren bir fiil niteliği taşıdığı, dolayısıyla, söz konusu Y.C.G.K. kararının, eldeki davaya konu haksız fiil yönünden de geçerli bir saptamayı içerdiği kuşkusuzdur.

Belirtilmelidir ki, hem haksız fiil olarak tazminat borcunu, hem de suç oluşturması nedeniyle cezayı gerektiren bir fiilin, medeni hukuk ve ceza hukuku açısından farklı tarihlerde işlenmiş (tamamlanmış) sayılmasını haklı gösterebilecek herhangi bir hukuksal gerekçe mevcut olamaz. Yine, BK'nun 60/2. maddesindeki uzamış zamanaşımı kuralını öngören hükmün, ceza zamanaşımı gerçekleşmiş olmadıkça, hukuk davasının zamanaşımına uğramasını önleme amacını güttüğü de, 1 ve 2. fıkraların sıralanış biçiminden açıkça anlaşılmaktadır. O halde, aynı zamanda suç da oluşturan, eldeki davaya konu haksız fiile ilişkin ceza zamanaşımı gerçekleşmedikçe, ona dayalı tazminat isteminin zamanaşımına uğraması da hukuken mümkün olmayacaktır. Bu yönüyle de, somut olayda dava zamanaşımının gerçekleşmemiş olduğunun kabulü zorunludur.

Son olarak, zamanaşımı süresinin zararın gerçekleştiği tarihten itibaren başlatılmasının; örneğin, 100 yıl önce yapılmış bir binanın depremde yıkılması halinde, onu inşa eden kişinin torununun torunlarının dahi sorumlu tutulması sonucuna yol açacağı şeklindeki yorum ve endişelere cevap olarak şu açıklamanın yapılması gerekmiştir: Yukarıda ayrıntılı olarak değinildiği üzere, haksız fiil kavramı, zorunlu olarak, doğan zarar ile hukuka aykırı fiil arasında nedensellik bağı bulunmasını gerektirir. Somut olayda Yerel mahkeme, davanın zamanaşımı yönünden reddi gerektiği kanısına vardığı için, işin esasına ilişkin yeterli inceleme ve araştırma yapmamış; dolayısıyla, haksız fiilin unsurlarına ilişkin olarak yukarıdaki açıklamalarda değinilen yönleri değerlendirmemiştir. Bu hususlar işin esası ile ilgili bulunduğu ve mahkemece işin esasına girilmediğinden Hukuk Genel Kurulu'ndaki görüşmeler sırasında da işin esası incelenmemiştir.

Hal böyle olunca, mahkemece yapılacak iş, davanın zamanaşımı süresi içerisinde açılmış olduğu benimsenmek suretiyle, işin esasına girilerek, tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde hukuken geçerli tüm delilleri sorulup toplanarak, ortaya çıkacak uygun hukuksal sonuç çerçevesinde bir karar verilmesinden ibarettir.

Yerel mahkemece aynı yönlerde işaret eden Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ : Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının yukarıda ve Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 22.10.2003 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

T. 18.12.2002 E. 2002/13842 K. 2002/14290

- ZAMANAŞIMI (Deprem Nedeniyle Tazminat Davalarında Zamanaşımının Zararın Doğduğu Tarihten Başlatılmasının Gerekmesi)
- TAZMİNAT DAVASI (Deprem Sonucu Binanın Yıkılması Nedeniyle)
- DEPREM NEDENİYLE TAZMİNAT (Zamanaşımının Zararın Doğduğu Tarihten Başlatılmasının Gerekmesi)

818/m.[60](#),[125](#)

ÖZET : Dava, deprem sonucu meydana gelen hasar nedeniyle maddi tazminat talebine ilişkindir. Uyuşmazlık, zamanaşımının başlangıç tarihi noktasındadır. Başka bir anlatımla zamanaşımı binanın teslim edildiği tarihten mi yoksa zararın meydana geldiği tarihten mi başlar? Tazminat istenebilmesi için öncelikle bir zararın oluşması gerekir. Davaya konu olayda deprem, yani zarar doğurucu sonuç 17.8.1999 tarihinde meydana gelmiştir. Dava bu tarihten itibaren bir yıllık süre içinde açılmıştır. Bu durumda zamanaşımı nedeniyle davanın reddi usul ve yasaya aykırıdır.

DAVA : Davacı Gönül vekili Avukat G. Ö. tarafından, davalılar Sami ve P. İnş. Tic. AŞ. aleyhine 28.10.1999 gününde verilen dilekçe ile haksız eylem nedeniyle maddi tazminat istenmesi üzerine mahkemece yapılan yargılama sonunda; davanın reddine dair verilen 27.12.2001 günlü kararın Yargıtay'ca incelenmesi davacı vekili tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü:

KARAR : 1- Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla yasaya uygun gerektirici nedenlere, özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik görülmemesine göre davalı P İnşaat Ticaret Anonim Şirketine yönelik temyiz itirazları reddedilmelidir.

2- Davacının davalı Sami'ye yönelik temyiz itirazlarına gelince, dava haksız eylem nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiş; hüküm, davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Uyuşmazlık, zamanaşımının başlangıç tarihi ile ilgilidir. Diğer bir anlatımla zamanaşımı binanın tamamlanıp teslim edildiği tarihten mi, yoksa zararın meydana geldiği tarihten itibaren mi başlayacağı konusundadır. Bir kimsenin ödence isteminde bulunabilmesi için öncelikle bir zararın olması ilk koşuldur. Çünkü davanın hukuki nedeni ödence olunca öncelikle bunun var ve miktarının da belli veya belirlenebilir olması gerekir. Öte yandan ve en önemli koşul, bu zararın tazminat olarak istenebilir bir duruma da gelmesidir. Davaya konu edilen olayda olduğu gibi, davalının hukuka aykırı eylemi, yapının yapıldığı tarihte gerçekleşmiştir. Ancak o tarihte davacının eldeki davaya konu ettiği tür ve kapsamda bir zararı doğmamıştır. Böyle bir zarar olmayınca, davacının eldeki gibi böyle bir dava açma olanağı da bulunamayacağı doğaldır. Zamanaşımı, harekete geçememek durumunda bulunan kimsenin aleyhine işlemez. Davaya konu edilen olaydaki deprem, yani zarar doğurucu sonuç 17.8.1999 günü meydana gelmiş olup, eldeki işbu dava ise 28.10.1999 günü yani bir yıllık süre içinde açılmıştır. Bu süre, BK.'nın 60. maddesinde öngörülen bir yıllık süreye uygun

düşmektedir. Mahkemece, yetersiz ve yanılgılı gerekçe ile davanın zamanaşımı nedeniyle reddi usul ve yasaya aykırıdır. Yapılacak iş, zararın kapsamının belirlenmesi ve hüküm altına alınmasıdır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenle davalı Sami aleyhine BOZULMASINA, davalı P İnşaat Ticaret A.Ş.'ne yönelik temyiz itirazlarının (1) nolu bentte açıklanan nedenlerle reddine ve peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 18.12.2002 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

Karşı Oy

İstek deprem sonucu yıkılmadan doğan zarar ile ilgilidir. Zarara sebep olan imalattan depremin meydana geldiği tarihe kadar 10 yıldan fazla zamanın geçtiği bellidir. Olayda uygulanacak ceza zamanaşımının en fazla 5 yıl olduğunda tereddüt yoktur. Zamanaşımının hangi tarihte başlayacağı, Borçlar Kanunu'nun 60/2 ve 125. maddelerindeki 10 yıllık sürenin nasıl uygulanacağı tartışma konusudur.

Olaydan sorumlu olan davalıların yıkılan yapı ile ilgilerini 10 yıldan fazla süre önce kestikleri bellidir. Yapıdaki yıkımda etkili olan eksiklik ve davalıların sorumluluklarının başlangıcı bu tarih itibarıyla doğmuştur. Kaideten zararın o tarih itibarıyla doğduğunu kabul etmek gerekmektedir. Zararın doğduğunun öğrenilmesi tarihi de önemli olup, bu öğrenmeden itibaren 1 yıl içinde dava açılabilir ise de kanundaki "her halde zararın vukuundan itibaren 10 sene" içinde davanın açılması gerektiğine dair kesin ifade karşısında zararın fiilden itibaren 10 sene içinde meydana gelmemesi halinde davanın açılmayacağını kabul etmek gerekmektedir. Gerek akti ve gerek haksız fiil sorumlulukları için en fazla 10 yıllık süre kabul edildiğinden yapının yapıldığı tarih itibarıyla zarara sebep olan eylemin varlığını kabul etmek gerektiğinden, depremin bu 10 yıllık süreden sonra meydana gelmesi zamanaşımının o tarihten itibaren başlatılması için haklı neden sayılamaz. Aksi halde yasalarda düzenlenmeyen bir zamanaşımı türü meydana çıkar. Olayda zamanaşımının gerçekleştiğini kabul etmek gerektiğinden bozma kararına katılamıyorum. 18.12.2002

Salim ÖZTUNA- Üye

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

T. 30.6.2004 E. 2004/2110 K. 2004/8595

- **HAKSIZ EYLEM NEDENİYLE ZARARIN TAZMİNİ (Zarar Görenin Zararı ve Zarar Vereni Öğrendiği Günden İtibaren Bir Yıl ve Her Durumda Zararın Meydana Gelmesini Sağlayan Eylemden İtibaren On Yıl İçinde İstemde Bulunulması Gereği)**
- **ZAMANAŞIMI (Haksız Fiil - Zarar Görenin Zararı ve Zarar Vereni Öğrendiği Günden İtibaren Bir Yıl ve Her Durumda Zararın Meydana Gelmesini Sağlayan Eylemden İtibaren On Yıl İçinde İstemde Bulunulması Gereği)**
- **ZARARIN GERÇEKLEŞMESİ GEREĞİ (Hukuka Aykırı Eylemin Varlığına Karşın Zarar Gerçekleşmemişse Zamanaşımı Süresinin Başlaması Söz Konusu Olamayacağı)**
- **DEPREM SONUCU YIKILAN BİNA (Zarar Doğurucu Sonuç Deprem Günü Meydana Geldiği - Zararların Dava Konusu Edilmesi İçin Zamanaşımı Başlangıcının Bu Tarih Olacağı)**

818/m. [60](#), [125](#), [126/4](#), [363/2](#)

ÖZET : Yasalarda öngörülen zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlayabilmesi için öncelikle o hakkın istenebilir bir duruma gelmiş olması gerekir. Haksız eylem sonucu oluşan zararların dava konusu edilmesi durumunda zamanaşımı konusunu düzenleyen Borçlar Yasası'nın 60. maddesi gereğince haksız bir eylem sonucu meydana gelen zarar nedeniyle zarar görenin, zararı ve zarar vereni öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her durumda zararın meydana gelmesini sağlayan eylemden itibaren on yıl içinde istemde bulunulması gerekir. Buna göre hukuka aykırı eylemin varlığına karşın, zarar gerçekleşmemişse, zamanaşımı süresinin başlaması söz konusu olamaz.

DAVA : Davacılar Şükran Başdar ve diğerleri vekili Avukat Engin Cinmen ve diğerleri tarafından, davalılar Mahmut Ceylan ve diğerleri aleyhine 17/8/2000 gününde verilen dilekçe ile haksız eylem sonucu uğranılan zararın ödetilmesinin istenmesi üzerine mahkemece yapılan yargılama sonunda; istemin zamanaşımı nedeniyle reddine dair verilen 19/7/2001 günlü kararın Yargıtay'ca incelenmesi davacıların vekilleri tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü:

KARAR : Davacılar, davalılar tarafından yapılan binada bulunan kendilerine ait bağımsız bölümün 17 Ağustos 1999 günü meydana gelen deprem sonucu yıkılıp kullanılamaz hale geldiğini belirterek, yasa ve yönetmeliklere aykırı olarak inşa eden davalıların sorumlu tutulmaları isteminde bulunmuştur.

Mahkemece, dava konusu yere yapı kullanım ruhsatının verildiği 23.3.1987 tarihinde itibaren Borçlar Yasası'nın 125, 126/4 ve 363/2. maddelerinde belirtilen 10 yıllık zamanaşımı süresinin geçtiği benimsenerek davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Karar davacılar tarafından temyiz edilmiştir.

Dosya içeriğine göre davalıların, Yapı Yönetmeliklerinde öngörülen koşullara uygun yapı yapmadıkları, binanın yapım tarihinde hukuka aykırı olan eylemin gerçekleştiği, binanın yapımı sırasındaki hukuka aykırılık eylemi nedeniyle, depremin meydana geldiği 17 Ağustos 1999 gününde zararın doğduğu anlaşılmaktadır.

Yasalarda öngörülen zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlayabilmesi için öncelikle o hakkın istenebilir bir duruma gelmiş olması gerekir. Haksız eylem sonucu oluşan zararların dava konusu edilmesi durumunda zamanaşımı konusunu düzenleyen Borçlar Yasası'nın 60. maddesi gereğince haksız bir eylem sonucu meydana gelen zarar nedeniyle zarar görenin, zararı ve zarar vereni öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her durumda zararın meydana gelmesini sağlayan eylemden itibaren on yıl içinde istemde bulunulması gerekir. Buna göre hukuka aykırı eylemin varlığına karşın, zarar gerçekleşmemişse, zamanaşımı süresinin başlaması söz konusu olamaz.

Davaya konu edilen olaydaki deprem, yani zarar doğurucu sonuç 17.8.1999 günü meydana gelmiş olup eldeki bu davada 17.8.2000 tarihinde yani bir yıllık süre içinde açılmıştır. Bu süre, Borçlar Yasası'nın 60. maddesinde öngörülen bir yıllık süreye uygun düşmektedir. Mahkemece, yetersiz ve yanılgılı gerekçe ile davanın zamanaşımı nedeniyle reddi usul ve yasaya aykırıdır.

Yerel mahkemece, anılan yönler gözetilerek zara kapsamının belirlenmesi gerekirken, yerinde görülmeyen gerekçeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle BOZULMASINA ve peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 30/6/2004 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

T. 13.5.2002 E. 2002/4491 K. 2002/5701

• TAZMİNAT DAVASI (Haksız Eylem Nedeniyle)

• HAKSIZ EYLEM NEDENİYLE TAZMİNAT DAVASI (Deprem Sonucu Binanın Çökmesi Nedeniyle Davacının Zarara Uğraması-Binanın Davahlar Tarafından Yapıldığının Belirlenmesi)

• DEPREM SONUCU YIKILAN BİNAYI YAPANLARDAN TAZMİNAT TALEBİ (Binanın Yapım Tarihinde Hukuka Aykırı Eylemin Gerçekleşmesi-Zararın Deprem Sonucu Doğması Nedeniyle Bir Yıl İçinde Dava Açılabilmesi)

• ZAMANAŞIMI (Binanın Yapım Tarihinde Hukuka Aykırı Eylemin Gerçekleşmesi-Zararın Deprem Sonucu Doğması Nedeniyle Bir Yıl İçinde Dava Açılabilmesi)

818/m.[60,125,126,363](#)

ÖZET : Hukuka aykırı eylem oluşmuş ama zarar gerçekleşmemişse, zamanaşımı süresinin başlaması söz konusu olamaz. Deprem nedeniyle yıkılan binanın yapımı, yönetmeliğe aykırı olmasına karşın o tarihte zarar doğmadığından, davacının anılan tarihte bir talep hakkı da olmayacaktır. Bu yüzden tazminat isteminin doğmadığı bir tarihte, zamanaşımının başlatılması, hakkın istenmesini olanaksız kılar. Binanın yapımı tarihinde hukuka aykırı eylem gerçekleşmiş ama zarar, deprem sonucu doğmuştur. BK.'nun 60'ıncı maddesinde öngörülen bir yıllık süre içinde dava açılabilir.

DAVA : Davacı Ahmet Celal Ç. vekili Avukat Cemal İnci tarafından, davalılar Y... İnş. ve Tic. Ltd. Şti. ve diğerleri aleyhine 16.2.2000 gününde verilen dilekçe ile haksız eylem nedeniyle tazminat istenmesi üzerine mahkemece yapılan yargılama sonunda; zamanaşımı nedeniyle davanın reddine dair verilen 13.11.2001 günlü kararın Yargıtayca incelenmesi davacı vekili tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü:

KARAR : Davacı, 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle binanın çökmesi sonucu zarara uğradığını, bu binanın davalılar tarafından yapıldığını, zararın oluşumuna davalıların hukuka aykırı eylemlerinin neden olduğunu belirterek tazminat isteminde bulunmuştur.

Davalılar, süresi içinde zamanaşımı savunmasında bulunmakla birlikte, sorumluluklarının bulunmadığını da ileri sürmüşlerdir.

Mahkemece, deprem nedeniyle binanın yıkılması sonucu zararın meydana geldiği, ne var ki binanın yapılmasından bu yana on yıldan daha fazla bir sürenin geçtiği, böylece BK.nun 125,126 ve 363. maddeleri gözönünde tutulduğunda, on yıllık zamanaşımı süresinin geçtiği belirtilerek istemin zamanaşımına uğradığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

Kanıtlara göre, yıkılan bina ile ilgili olarak 1972 yılında inşaat ruhsatı verilmiştir. Ancak hangi tarihte tamamlanıp teslim edildiği konusunda kesin kanıtlar bulunmamaktadır. Buna

karşın binanın yıkıldığı tarihten on yıldan daha fazla süreden önce tamamlandığı konusunda yanlar arasında uyuşmazlık da yoktur. Uyuşmazlık, zamanaşımının başlangıç tarihi ile ilgilidir. Diğer bir anlatımla zamanaşımı, binanın tamamlanıp teslim edildiği tarihten mi, yoksa zararın meydana geldiği tarihten itibaren mi başlayacağı konusundadır.

Zamanaşımı, bir maddi hukuk kurumu değildir. Diğer bir anlatımla zamanaşımı, bir borcu doğuran, değiştiren ortadan kaldıran bir olgu olmayıp, salt doğmuş ve var olan bir hakkın istenmesini ortadan kaldıran bir savunma aracıdır. Bu bakımdan zamanaşımı alacağın varlığını değil, istenebilirliğini ortadan kaldırır. Bunun sonucu olarakda, yargılamayı yapan yargıç tarafından yürüttüğü görevinin bir gereği olarak kendiliğinden gözönünde tutulamaz. Borçlunun böyle bir olgunun varolduğunu, yasada öngörülen süre ve usul içinde ileri sürmesi zorunludur. Demek oluyor ki zamanaşımı, borcun doğumu ile ilgili olmayıp istenmesini, önleyen bir savunma olgusudur. Şu durumda zamanaşımı, savunması ileri sürülmedikçe, istemin konusu olan hakkın var olduğu ve kabulüne karar verilmesinde hukuksal ve yasal bir engel bulunmamaktadır.

İşte bundan dolayı, yasalarda öngörülen zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlayabilmesi için öncelikle hakkın istenebilir bir konuma, duruma gelmesi gerekmektedir. Yasalarda hakkın istenebilir konumuna, diğer bir anlatımla yerine getirilmesinin gerektiği güne, ödeme günü denmektedir. Bir hak, var olsa bile, o hakkın istenmesi için gerekli koşullar gerçekleşmedikçe istenemez.

Davaya konu edilen olayda davacı, 1972 yılında yapılan ve 17.8.1999 tarihinde meydana gelen deprem sonucu yıkılan binadan uğradığı zararını istemektedir.

Sorumluluk hukukunun genel kuralı gereğince, bir kimsenin haksız eylem nedeniyle sorumlu tutulabilmesi için, öncelikle hukuka aykırı bir eylemin bulunması, bir zararın meydana gelmesi, zararın meydana gelmesinde kusurun bulunması ve haksız eylemle zarar arasında da uygun illiyet bağının olması gereklidir.

Davacı iddiasında, davalıların yönetmeliklere uygun yapı yapmadıklarını, meydana gelen depremin etkisiyle binanın yıkıldığını, yapı, hukuksal düzenlemelerde öngörülen kurallara uygun yapılsaydı yıkımın, bunun sonucu olarak da zararın doğmayacağını, bu yüzden davalıların kusurlu olduklarını ileri sürmüştür. Öncelikle, davalıların zararın meydana gelmesinde kusurları olup-olmadığı irdelenmelidir.

Zararla, hukuka aykırı eylem arasında, uygun illiyet bağının bulunup-bulunmadığı koşuluna gelince, dava konusu zararlandırıcı sonuç, depremin meydana gelmesi ile gerçekleşmiştir. Başka bir anlatımla zarar, davalıların yönetmeliklere aykırı davranmasının etkisi, ancak depremin meydana gelmesiyle oluşmuştur. Şu durumda burada tartışılması gereken konu, zararlandırıcı olan sonuca, yönetmeliklere uygun davranmamanın etkisi olup-olmadığı üzerinde durmak gerekir. Bu bağlamda deprem olmasaydı, zararda meydana gelmezdi biçimindeki olgu gözönünde tutulduğunda, sanki zararın salt depremin varlığının bir sonucu olduğu düşünülebilir. Ancak görünürdeki sonuç böyle ise de, iddia, davalıların binayı depreme dayanıklı durumda yapmamalarıdır. Eğer bina, yazılı bulunan yapı yönetmeliklerine ve teknik koşullara uygun yapılsaydı, buna karşın deprem nedeniyle yıkılsaydı, bu durumda, zararla hukuka aykırı eylem arasındaki uygun illiyet bağı kesilmiş olacağından davalıların sorumluluklarına gidilmeyecekti. Hiç deprem olmasaydı, davalıların yıllarca önce işledikleri hukuka aykırı eyleminden dolayı, zararda olmadığı için eldeki davaya konu edilen biçimde bir ödence davası açılmayacaktı. Diğer bir anlatımla, davalıların hukuka aykırı eyleminin,

ileride bir zarar doğuracağı varsayımı ile bu nitelik ve kapsamda sorumluluklarına gidilmeyecekti.

İstemin zamanaşımına uğrayıp uğramadığı sorununa gelince, BK.nun İkinci Fasıl'ın başlığı "Haksız muamelelerden doğan borçlar" adını taşımakta olup, BK.nun 41-60. maddelerini kapsamakta ve haksız eylemlerden doğan düzenlemeleri içermektedir.

Bu Fasılın içinde yer alan 60. madde ise, "Müruruzaman" başlığını taşımaktadır. Anılan bu madde de, haksız bir eylem sonucu meydana gelen zarar nedeniyle zarar görenin, zararı ve zarar vereni öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her durumda, zararın meydana gelmesini sağlayan eylemden itibaren de on yıl içinde istemde bulunmasını öngörmüştür. Devamında ise, haksız eylemin suç teşkil etmesi durumunda, bu sürelerin ceza yasasında öngörülen sürelerle bağlı olacağı hüküm altına alınmıştır. Yine aynı maddenin, "...zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren..." biçimindeki düzenlemede hukuka aykırı eylemin yanında zararında gerçekleşmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Diğer bir anlatımla, hukuka aykırı eylemin varlığına karşın, zarar gerçekleşmemişse, zamanaşımı süresinin başlaması söz konusu olmayacaktır. Somut olayda, hukuka aykırı eylem daha önce, zarar ise depremin oluşumu ile gerçekleşmiştir.

Maddenin bu düzenleniş biçimi, somut olaya uygulandığında, şöyle bir sonuca varmak gerekir. Bir kimsenin, ödense isteminde bulunabilmesi için öncelikle bir zararın olması ilk koşuldur. Çünkü davanın hukuki nedeni ödense olunca, öncelikle bunun var ve miktarının da belli veya belirlenebilir olması gerekir. Öte yandan ve en önemli koşul, bu zararın tazminat olarak istenebilir bir duruma gelmiş olmasıdır. Davaya konu edilen olayda olduğu gibi, davalının hukuka aykırı eylemi, yapının yapıldığı tarihte gerçekleşmiştir. Ancak o tarihte davacının eldeki davaya konu ettiği tür ve kapsamda bir zararı doğmamıştır. Böyle bir zarar olmayınca, davacının eldeki gibi böyle bir dava açma olanağı da bulunamayacağı doğaldır. Zamanaşımı, harekete geçememek, istemde bulunamamak durumunda bulunan kimsenin aleyhine işlemez.

Yapıyı yapan davalılar ile, yapıyı yaptıran iş sahibi arasında düzenlenen yapım sözleşmesinde, yıkılan binanın var olan durumuna göre yapılması öngörülmüşse, yapı sahibinin de sözleşmeye göre bir istemi olmayacaktır. İş sahibinden binayı o haliyle devir alanında bir istemi bulunmayacaktır. Çünkü böyle bir sorumluluk, sözleşmeden kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki, binadaki gizli ayıplar için öngörülen sürelerin, dava konusu olayda uygulama olanağı olamaz. Biri haksız eylem, diğeri sözleşmeden kaynaklanan sorumlulukla ilgilidir. Bundan dolayı da, yanları ve hukuki sorumluluklarının nedenleri ayrı olan iki düzenlemeyi, aynı hukuki sonuca bağlamak düşünülemez.

Hukuki düzenleme ve eldeki bu olgulara göre, binanın yapımı, yönetmeliğe aykırı olsa bile, o tarihte zarar doğmadığından davacının anılan tarihte bir talep hakkı da olamayacaktır. Bir hakkın, bu bağlamda ödense isteminin doğmadığı bir tarihte, zamanaşımının başlatılması hakkın istenmesini ve elde edilmesini güçleştirir, hatta olanaksız kılar. Binanın yapım tarihinde, davalının hukuka aykırı olan eylemi gerçekleşmiştir. Ancak ortada henüz bir zarar bulunmamaktadır. Somut olayda olduğu gibi, her hukuka aykırı eylem, zararın oluşmasına neden olmayabilir. Binanın yapımı sırasındaki hukuka aykırılık eylemi nedeniyle, depremin oluşumu sonucu zarar doğmuştur.

Davaya konu edilen olaydaki deprem, yani zarar doğurucu sonuç 17.8.1999 günü meydana gelmiş olup, eldeki işbu dava ise 11.8.2000 günü yani bir yıllık süre içinde açılmıştır. Bu süre,

BK.nun 60. maddesinde öngörülen bir yıllık süreye uygun düşmektedir. Davanın açıldığı tarih itibariyle daha uzun süreli bu bağlamda ceza zamanaşımının uygulanıp-uygulanmaması konusunun tartışılması eldeki bu dava için gerekli değildir.

Tüm bu olgular gözönünde tutulduğunda, istemin zamanaşımına uğradığı gerekçesi ile davanın reddedilmiş olması usule, yasaya ve dosyadaki somut olgulara uygun düşmemektedir. O halde mahkemece yapılacak iş, somut olayın özelliği oluş biçimi de gözetilerek davalıların kusurları araştırılarak varılacak sonuca göre karar vermektir Bu yönün gözetilmemiş olması bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle BOZULMASINA ve peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 13.5.2002 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY YAZISI

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla yasaya uygun gerektirici nedenlere, özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik görülmemesine göre yerinde bulunmayan temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun olan hükmün onanması gerektiğini düşündüğümden bozma kararına katılamıyorum. 13/5/2002

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

T. 3.2.2005 E. 2004/7039 K. 2005/746

- **MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT (Depremde Binanın Çökmesi Sonucu Yakınlarını Kaybeden Davacılar - Zararın Binayı Yapanların Hukuka Aykırı Eylemlerinin Neden Olduğu İddiası/Zamanaşımı Başlangıcı)**
- **DEPREMDE BİNANIN ÇÖKMESİ SONUCU YAKINLARINI KAYBEDENLER (Maddi ve Manevi Tazminat Talebi/Zamanaşımı - 1979'da Tamamlanan Binanın Yönetmeliğe Aykırı Olduğu/Tazminat İsteminin Doğmadığı Tarihte Zamanaşımının Başlatılmasının Hakkın İstenmesini Olanaksız Kılacağı)**
- **HUKUKA AYKIRI EYLEM (1979'da Tamamlanan Binanın Yönetmeliğe Aykırı Olduğu 1999 Depreminde Çökmesi/Tazminat Talebi - Binanın Yapımındaki Hukuka Aykırı Eylem Nedeniyle Deprem Sonucu Zarar Doğduğu/Zamanaşımı Başlangıcı)**
- **ZAMANAŞIMI (Tazminat İsteminin Doğmadığı Tarihte Zamanaşımının Başlatılmasının Hakkın İstenmesini Olanaksız Kılacağı - 1979'da Tamamlanan Binanın Yönetmeliğe Aykırı Olduğu 1999 Depreminde Çökmesi/Binanın Yapımındaki Hukuka Aykırı Eylem Nedeniyle Deprem Sonucu Zarar Doğduğu)**
- **ZARAR DOĞURUCU SONUÇ (1979'da Tamamlanan Binanın Yönetmeliğe Aykırı Olduğu 1999 Depreminde Çökmesi/Tazminat Talebi - Binanın Yapımındaki Hukuka Aykırı Eylem Nedeniyle Deprem Sonucu Zarar Doğduğu/Zamanaşımının Çökmeyle Başlayacağı)**
- **TAZMİNAT İSTEMİNİN DOĞMADIĞI TARİHTE ZAMANAŞIMIN BAŞLATILAMAYACAĞI (Hakkın İstenmesini ve Elde Edilmesini Güçleştireceği - 1979'da Tamamlanan Binanın Yönetmeliğe Aykırı Olduğu 1999 Depreminde Çökmesi/Binanın Yapımındaki Hukuka Aykırı Eylem Nedeniyle Deprem Sonucu Zarar Doğduğu)**

818/m.[60](#), [125](#), [126](#), [363](#)

ÖZET : Davacılar, 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle binanın çökmesi sonucu yakınlarını kaybettiklerini, binanın davalılar tarafından yapıldığını, zararın oluşumuna davalıların hukuka aykırı eylemlerinin neden olduğunu belirterek maddi ve manevi tazminat isteminde bulunmuştur.

1979 yılında yapıлып tamamlanan binanın, yönetmeliğe aykırı olmasına karşın, o tarihte zarar doğmadığından davacının anılan tarihte bir talep hakkı da olamayacaktır. Bir hakkın, bu bağlamda ödence isteminin doğmadığı bir tarihte, zamanaşımının başlatılması hakkın istenmesini ve elde edilmesini güçleştirir, hatta olanaksız kılar. Binanın yapım tarihinde, davalının hukuka aykırı olan eylemi gerçekleşmiştir. Ancak ortada henüz bir zarar bulunmamaktadır. Somut olayda olduğu gibi, her hukuka aykırı eylem, zararın oluşmasına neden olmayabilir. Binanın yapımı sırasındaki hukuka aykırılık eylemi nedeniyle, depremin oluşumu sonucu zarar doğmuştur.

Davaya konu edilen olaydaki deprem, yani zarar doğurucu sonuç 17.8.1999 günü meydana gelmiş olup, eldeki işbu dava ise 24.1.2000 günü yani bir yıllık süre içinde açılmıştır. Bu süre, BK.nun 60. maddesinde öngörülen bir yıllık süreye uygun düşmektedir. Davanın açıldığı tarih itibariyle daha uzun süreli bu bağlamda ceza zamanaşımının uygulanıp-uygulanmaması konusunun tartışılması eldeki bu dava için gerekli değildir.

DAVA : Davacı A. B. ve diğerleri vekili Avukat M. H. tarafından, davalı İ.B. ve O. Ö. aleyhine 24.1.2000 gününde verilen dilekçe ile haksız eylem nedeniyle tazminat istenmesi üzerine mahkemece yapılan yargılama sonunda; davanın zamanaşımı nedeniyle reddine dair verilen 11.12.2001 günlü kararın Yargıtay'ca incelenmesi davacılar vekili tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü:

KARAR : Davacılar, 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle binanın çökmesi sonucu yakınlarını kaybettiklerini, binanın davalılar tarafından yapıldığını, zararın oluşumuna davalıların hukuka aykırı eylemlerinin neden olduğunu belirterek maddi ve manevi tazminat isteminde bulunmuştur.

Davalılar, zamanaşımı savunması ile birlikte, sorumluluklarının bulunmadığını da ileri sürmüşlerdir.

Mahkemece, deprem nedeniyle binanın yıkılması sonucu zararın meydana geldiği, ne var ki binanın yapılmasından bu yana on yıldan daha fazla bir sürenin geçtiği, böylece BK.nun 125, 126 ve 363. maddeleri gözetildiğinde, on yıllık zamanaşımı süresinin geçtiği belirtilerek istemin zamanaşımına uğradığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

Kanıtlara göre, yıkılan binanın yapımına 1977 tarihinde başlanılmış ve 1979 yılında tamamlanılarak 1980 yılında oturmaya başlanılmıştır. Yani bina yıkıldığı tarihten on yıldan daha fazla süreden önce tamamlanmıştır. Uyuşmazlık, zamanaşımının başlangıç tarihi ile ilgilidir. Diğer bir anlatımla zamanaşımı, binanın tamamlanıp teslim edildiği tarihten mi, yoksa zararın meydana geldiği tarihten mi işlemeye başlayacaktır.

Zamanaşımı bir maddi hukuk kurumu değildir. Diğer bir anlatımla zamanaşımı, bir borcu doğuran, değiştiren, ortadan kaldıran bir olgu olmayıp, salt doğmuş ve var olan bir hakkın istenmesini ortadan kaldıran bir savunma aracıdır. Bu bakımdan zamanaşımı alacağın varlığını değil, istenebilirliğini ortadan kaldırır. Bunun sonucu olarakta, yargılamayı yapan yargıç tarafından kendiliğinden gözönünde tutulamaz. Yasalarda öngörülen zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlayabilmesi için öncelikle o hakkın istenebilir bir konuma gelmesi gerekir. Yasalarda bu istenebilir konuma, yerine getirilmesinin gerektiği gün, yani ödeme günü denmektedir. Bir hak, var olsa bile, o hakkın istenmesi için gerekli koşullar gerçekleşmemişse istenemez.

Davaya konu edilen olayda, 1979 yılında yapılıp tamamlanan ve 17.8.1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle yıkılan binanın, Yapı İşleri Genel Teknik Şartnamesine ve Afet Bölgelerinde Yapılacak Olan Yapılar Hakkındaki Yönetmeliğe uygun yapılmadığı tartışmasızdır. Demek oluyor ki davacı, 1979 yılında yapılan ancak deprem sonucu yıkılan bina nedeniyle uğradığı zararı istemektedir.

Sorumluluk Hukukunun genel kuralı gereğince, bir kimsenin haksız eylem nedeniyle sorumlu olabilmesi için, öncelikle hukuka aykırı bir eylemin bulunması, bir zararın meydana gelmesi,

zararın meydana gelmesinde kusurun bulunması ve haksız eylemle zarar arasında da uygun illiyet bağının olması zorunludur.

Somut olayda davalıların, Yapı Yönetmeliklerinde öngörülen koşullara uymamakla, hukuka aykırı davrandıkları açıktır. Zararın var olduğu da tartışmasızdır. Tartışma, davalıların zararın meydana gelmesinde kusurları olup olmadığı ve zararla hukuka aykırı eylem arasında uygun illiyet bağının bulunup-bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Davacı iddiasında, davalıların yönetmeliklere uygun yapı yapmadıklarını, meydana gelen depremin etkisiyle binanın yıkıldığını, yapı hukuksal düzenlemelerde öngörülen kurallara uygun yapılsaydı yıkımın, bunun sonucu olarak da zararın doğmayacağını, bu yüzden davalıların kusurlu olduklarını ileri sürmüştür. Öncelikle, davalıların zararın meydana gelmesinde kusurları olup-olmadığı irdelenmelidir. Gerçekten yapının öngörülen koşullarda yapılmadığı açıktır. Demek oluyor ki, davalıların hukuka aykırı davrandıkları, böylece kusurları bulunduğu da sabittir.

Zararla, hukuka aykırı eylem arasında, uygun illiyet bağının bulunup bulunmadığı koşuluna gelince, dava konusu zararlandırıcı sonuç, depremin meydana gelmesi ile gerçekleşmiştir. Başka bir anlatımla zarar, davalıların yönetmeliklere aykırı davranmasının etkisi, ancak deprem nedeniyle oluşmuştur. Şu durumda burada tartışılması gereken konu, zararlandırıcı olan sonuca, yönetmeliklere uygun davranmamanın etkisi olup-olmadığı üzerinde durmak gerekir. Dosyaya sunulan bilirkişi raporunda, yapının yönetmeliklere uygun olmadığı, belirtilmiş ise de, depremin etkisi tartışılmamıştır. Çünkü mahkeme, istemi zamanaşımı nedeniyle reddetmiştir. Bu bağlamda deprem olmasaydı, zararda meydana gelmezdi biçimindeki olgu gözönünde tutulduğunda, sanki zararın salt depremin varlığının bir sonucu olduğu düşünülebilir. Ancak görünürdeki sonuç böyle ise de, gerçek durum, davalıların binayı depreme dayanıklı durumda yapmamalarıdır. Eğer bina, yazılı bulunan yapı yönetmeliklerine ve teknik koşullara uygun yapılsaydı, buna karşın deprem nedeniyle yıkılsaydı, bu durumda, zararla hukuka aykırı eylem arasındaki illiyet bağı kesilmiş olacağından davalıların sorumluluklarına gidilmeyecekti. Hiç deprem olmasaydı, davalıların yıllarca önce işledikleri hukuka aykırı eyleminden dolayı, zararda olmadığı için eldeki davaya konu edilen biçimde bir ödense davası açılmayacaktı. Diğer bir anlatımla, davalıların hukuka aykırı eyleminin, ileride bir zarar doğuracağı varsayımı ile bu nitelik ve kapsamda sorumluluklarına gidilmeyecekti.

İstemin zamanaşımına uğrayıp uğramadığı sorununa gelince, BK.nun İkinci Fasıl'ın başlığı "Haksız muamelelerden doğan borçlar" başlığını taşımakta olup, 41-60. maddeleri kapsamakta ve haksız eylemlerden doğan düzenlemeleri içermektedir.

Bu faslın içinde yer alan 60. madde ise, "Müruruzaman" başlığını taşımaktadır. Anılan bu madde de, haksız bir eylem sonucu meydana gelen zarar nedeniyle zarar görenin, zararı ve zarar vereni öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her durumda, zararın meydana gelmesini sağlayan eylemden itibaren de on yıl içinde istemde bulunmasını öngörmüştür. Devamında ise, haksız eylemin suç teşkil etmesi durumunda, bu sürelerin ceza yasasında öngörülen sürelerle bağlı olacağı hüküm altına alınmıştır. Yine aynı maddenin, "...zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren..." biçimindeki düzenlemede hukuka aykırı eylemin yanında zararında gerçekleşmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Diğer bir anlatımla, hukuka aykırı eylemin varlığına karşın, zarar gerçekleşmemişse, zamanaşımı süresinin başlaması söz konusu olmayacaktır. Somut olayda, hukuka aykırı eylem daha önce, zarar ise depremin oluşumu ile gerçekleşmiştir.

Maddenin bu düzenleniş biçimi, somut olaya uygulandığında, şöyle bir sonuca varmak gerekir. Bir kimsenin, ödense isteminde bulunabilmesi için öncelikle bir zararın olması ilk koşuldur. Çünkü davanın hukuki nedeni ödense olunca, öncelikle bunun var ve miktarının da belli veya belirlenebilir olması gerekir. Öte yandan ve en önemli koşul, bu zararın tazminat olarak istenebilir bir duruma da gelmesidir. Davaya konu edilen olayda olduğu gibi, davalının hukuka aykırı eylemi, yapının yapıldığı tarihte gerçekleşmiştir. Ancak o tarihte davacının eldeki davaya konu ettiği tür ve kapsamda bir zararı doğmamıştır. Böyle bir zarar olmayınca, davacının eldeki gibi böyle bir dava açma olanağıda bulunamayacağı doğaldır. Zamanaşımı, harekete geçememek durumunda bulunan kimsenin aleyhine işlemez.

Yapıyı yapan davalılar ile, yapıyı yaptıran iş sahibi arasında düzenlenen yapım sözleşmesinde, yıkılan binanın var olan durumuna göre yapılması öngörülmüşse, yapı sahibinin de sözleşmeye göre bir istemi olmayacaktır. İş sahibinden binayı o haliyle devir alanında bir istemi bulunmayacaktır. Çünkü böyle bir sorumluluk, sözleşmeden kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki, binadaki gizli ayıplar için öngörülen sürelerin, dava konusu olayda uygulama olanağı olamaz. Biri haksız eylem, diğeri sözleşmeden kaynaklanan sorumlulukla ilgilidir. Bundan dolayı da, yanları ve hukuki sorumluluğunun nedenleri ayrı olan iki düzenlemeyi, aynı hukuki sonuca bağlamak düşünülemez.

Hukuki düzenleme ve eldeki bu olgulara göre, binanın yapımı, yönetmeliğe aykırı olmasına karşın, o tarihte zarar doğmadığından davacının anılan tarihte bir talep hakkı da olamayacaktır. Bir hakkın, bu bağlamda ödense isteminin doğmadığı bir tarihte, zamanaşımının başlatılması hakkın istenmesini ve elde edilmesini güçleştirir, hatta olanaksız kılar. Binanın yapım tarihinde, davalının hukuka aykırı olan eylemi gerçekleşmiştir. Ancak ortada henüz bir zarar bulunmamaktadır. Somut olayda olduğu gibi, her hukuka aykırı eylem, zararın oluşmasına neden olmayabilir. Binanın yapımı sırasındaki hukuka aykırılık eylemi nedeniyle, depremin oluşumu sonucu zarar doğmuştur.

Davaya konu edilen olaydaki deprem, yani zarar doğurucu sonuç 17.8.1999 günü meydana gelmiş olup, eldeki işbu dava ise 24.1.2000 günü yani bir yıllık süre içinde açılmıştır. Bu süre, BK.nun 60. maddesinde öngörülen bir yıllık süreye uygun düşmektedir. Davanın açıldığı tarih itibarıyla daha uzun süreli bu bağlamda ceza zamanaşımının uygulanıp-uygulanmaması konusunun tartışılmasını eldeki bu dava için gerekli görmüyoruz.

Tüm bu olgular gözönünde tutulduğunda, istemin zamanaşımına uğradığı gerekçesi ile davanın reddedilmiş olması usule, yasaya ve dosyadaki somut olgulara uygun düşmemektedir. O halde mahkemece yapılacak iş, somut olayın özelliği oluş biçimi de gözetilerek belirlenecek ödenseye hükmetmektir. Bu yönün gözetilmemiş olması bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle BOZULMASINA; 3.2.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi.